

علی‌قلی لنکرانی، روزنامه نگار، خبرنگار و محقق آینده پژوهی

ائمه جماعات، حلقه وصل جوانان با مساجد

هر آیین و مکتبی در آغاز رسالت خویش ناچار به تعیین مرکز و پایگاهی برای نشر تفکرات، نظرات و مکتوبات خویش است و به تدریج با توسعه اندیشه دینی در گستره جغرافیایی و گذشتن از مرزها، نیاز به این‌گونه پایگاه‌ها و مراکز نیز بیشتر می‌شود.

آتشکده‌ها، معابد، دیرها، کلیساها و سرانجام مساجد، جملگی پایگاه‌هایی برای نشر عقاید دینی، فلسفی، اخلاقی و سیاسی ادیان آسمانی و غیر آن بوده و همواره پناهگاهی برای آن دسته از افراد جامعه محسوب می‌شوند که زندگی خود را بر مبنای اعتقاد به ماورا و پرهیز از نگاه صرف مادی به جهان محسوسات بنا نهاده‌اند.^۱

با همه این توصیفات، حضور یک شخص عالم یا روحانی دینی یا در سطوح پایین‌تر، موبد و حافظ جایگاه مقدس در معابد و دیرها و نیز کلیساها و مساجد، ضامن بقا و زنده داشتن این اماکن در طول عصرها و قرن‌ها بوده است؛ چه اینکه مردم از طریق او و به وسیله وعظ و خطابه‌هایی که می‌شنوند به جایگاه‌های مقدس علاقه‌مند می‌شوند و در واقع حلقه وصل جامعه با مراکز مذهبی باید خود از جنس همان مردم باشد تا رسالت پیشوایان ادیان غیردینی و انبیای الهی را پی گرفته، خود الگویی باشد بر تعالیمی که عرضه می‌کند.

وجود موبدان و نگاهبانان آتش مقدس در آتشکده‌ها و کشیشان در کلیساها در راستای همین رسالت عظیم بوده است و دین اسلام نیز ناگزیر از حضور روحانیون و عالمان دین در مساجد به‌عنوان پایگاه‌های اصلی آیین جهان‌شمول است؛ زیرا خالی بودن مسجد از روحانی و اقامه‌کننده نماز، موجب یأس مردم و حتی بسته شدن در این پایگاه‌های دینی می‌شود.

ائمه جماعات مساجد به واقع نگاهبانان آتش عشق و محبت به ذات قدسی دوست بوده و صدای تکبیرة الاحرامشان در هنگامه اوقات نماز، شوق وصل را در عمق جان مؤمنان برافروخته، آنان را مشتاق‌تر از پیش به سمت حرم یار می‌کشاند.

از دیرباز تا کنون یعنی از سرآغاز طلوع اسلام بر پهنه گیتی، مساجد از حرمتی عظیم در میان مسلمانان برخوردار بوده، شعله ایمان را در دل‌های آنان زنده نگه داشته است؛ چه اینکه پیروان آیین حق، اصول و فروع دین خود را به عینه در این مراکز حساس به نظاره نشسته‌اند؛ آنگاه که

۱. مصطفی درخشان؛ پیدایش ادیان؛ نشر اندیشه، ص ۲۱.

تکبیر مؤذن را می‌شنوند و ندای توحید، نبوت و معاد را در عمق جان خویش می‌یابند و سپس با دعوت اذان‌گو به «خیرالعمل»، مفاهیمی چون امر به معروف، نهی از منکر در اذهانشان تداعی می‌شود؛ و در طول تاریخ نیز، مساجد پایگاه اصلی تجمعات آنان برای رفتن به میدان جنگ و جهاد بوده، تا یکی دیگر از واجبات خود را انجام دهند، و در همه این عرصه‌ها، جوانان همواره پیشگام بوده، در رکاب اولیا و بزرگان دین به نبرد با دشمن درون و برون پرداخته‌اند.

هرچند جوان مسلمان هیچ‌گاه خود را از دین و دیانت و مظاهر آن یعنی مسجد و روحانیت بی‌نیاز ندیده و همواره پای در رکاب جانفشانی برای این دو گوهر ارزشمند نهاده است، اما دشمنان اسلام نیز در طول قرن‌ها دست روی دست گذاشته و با انواع تهاجمات فکری و فرهنگی، سعی در ربودن این قدرت عظیم، یعنی روحیه جوانی و سرزندگی از جوامع مسلمان داشته‌اند؛ گواه این سخن، ترویج انواع بی‌بند و باری و خوشگذرانی‌های مادی در میان ملل مختلف کشورهای مسلمان‌نشین و بالاخص قشر جوان آنهاست که با هدف انحراف در حرکت رو به رشد مسلمانان صورت گرفته و در برخی از جوامع همچون اندلس، موفقیت‌هایی را نیز به دست آوردند.

دوران معاصر به ویژه سده‌های اخیر، اوج شیخون فرهنگی غارتگران حقیقت به شمار می‌رود و همین امر ضرورت توجه بیشتر به پاسداری از قشر جوان به‌عنوان طلایه‌داران جهاد با دشمنان دین را بیش از گذشته آشکار می‌سازد.^۲

یکی از راه‌های زنده نگهداشتن روحیه شهادت‌طلبی و دینداری در میان جوانان، تقویت گرایش آنان به مساجد، این پایگاه‌های اصیل دینی است و در این میان، همان‌گونه که در آغاز سخن بدان اشاره شد، ائمه جماعات و روحانیان و عالمان دین نقش اساسی در جذب بیشتر آنان به مسائل معنوی و جلوه‌گاه آن، یعنی حضور در مساجد دارند.

چه این سخن را قبول کنیم یا رد، اخلاق، کردار، رفتار و منش اجتماعی امام جماعت یک مسجد، تأثیری فوق‌العاده در جذب نمازگزاران و قشر جوان دارد؛ زیرا هرچند اعتقاد به حضور در مسجد و ثواب بیشتر نماز در این اماکن نورانی، در میان توده‌های جامعه وجود دارد، اما حضور روحانی عالم و فرزانه‌ای که در عین تسلط بر دانش دینی، روحیه جوانی و طنازی را دارا بوده، در کنار همه این عوامل، اخلاق حسنه اسلامی را نیز چاشنی رفتار خویش کند، به یقین خود بزرگ‌ترین عامل جذب اقشار مختلف به ویژه جوانان به مسجد خواهد بود.

همان‌طور که اشاره شد، حلقه وصل به مراکز دینی باید فردی از نوع انسان باشد و در این میان، جوانان به‌عنوان مهم‌ترین نیروی محرکه اجتماع به دنبال روحیه‌ای از جنس خویش بوده، زمانی که جوانی همسان با خود را در کسوت روحانیت و امام جماعت مسجد می‌یابند، پروانه‌وار گرد این شمع می‌چرخند تا آنچه از فضل است و ادب، و آنچه از حکمت است و حقیقت، در وی بجویند و به قدر وسع خویش بهره گیرند.

توان جذب جوانان به مساجد از جمله قابلیت‌هایی است که یک امام جماعت که خود مبلغی دینی محسوب می‌شود، باید دارا باشد؛ زیرا حوزه تبلیغی او تنها به مسجد محدود نشده و ممکن است شامل یک محله، منطقه یا حتی یک شهر باشد.

توجه به این ویژگی یعنی قدرت جذب جوانان توسط ائمه جماعات مساجد که ممکن است در برخی اوقات سال به امر تبلیغ در مناطق گوناگون نیز مشغول باشند، از سوی سازمان‌ها و نهادهای مربوطه، امری اجتناب‌ناپذیر جلوه می‌کند؛ زیرا مسجد به‌عنوان پایگاهی مردمی و از جنس جامعه، باید پذیرای آینده‌سازان کشور اسلامی باشد و از سوی دیگر، ائمه جماعات نیز باید این مهم را در نظر داشته باشند که آنچه بقای مساجد را ضمانت می‌کند، حضور مردمانی است که مسجد را تنها ملجأ و پناهگاه خویش در تندباد حوادث می‌دانند و چنانچه این عقیده در آنان سست شود، مساجد خالی از نمازگزار خواهد شد و مسجد تهی از عبادت‌کننده، مرکزیت دینی خود را از دست خواهد داد.